

nant «totes» no es pot interpretar literalment, car tot diccionari no arriba mai a l'exhaustivitat, tant en la dimensió de la llengua antiga com en la diatòpica. I efectivament, posteriorment a la publicació del *DCVB* han anat apareixent complements diversos a aquesta magna arplega, especialment referents als dialectalismes; per ex. l'*Aportació pitiüsa al Diccionari català-valencià-balear*, d'Enric Ribas (Eivissa, Institut d'Estudis Eivissencs, 1991). Francesc Riudavets Cavaller, maonès arrelat a Ciutadella, «que fa d'estucador per tradició familiar», poeta, enamorat de les paraules des de la seva infància, ha arplegat un munt de mots i locucions pròpies menorquines que havien passat per malla al *DCVB*. Un recull riquíssim que eixampla generosament el patrimoni lexicogràfic de la llengua parlada a Menorca, «lèxic que, com espigues, mestre Moll va deixar entre el rostoll». El lector hi trobarà mots desconeguts (*eixixillat* 'orgullós'), variants fonètiques (*ancuniós* 'anguniós') o semàntiques (*grosser* 'més gros o alt que l'habitual'), deverbals (arranjo 'arranjament'), llatínismes (*cuntibus* 'cumquibus', *dalt nobis* 'molt amunt'), qualche italianisme (*sucre floreti*), algun francesisme (*erx* <--fr. *herse*), probables nous anglicismes (*píquel* 'taperot'), mots expressius (*parabaves* 'bata dels allots'), nous substituïts d'un castellà completen el recull (*tenir la cara com un ple de lluna* 'tenir-la rodona', *fer xec-xec* 'ploviscar', etc.). Vet aquí una copiosa i útil aportació dialectal a l'excel·lent Diccionari Alcover-Moll. [Nota del C. de R.]

SAUMELL I OLIVELLA, Eva (2020): *Cuina, teatre i modernitat. Barcelona, 1888-1918*. Tarragona: Publicacions Universitat Rovira i Virgili, 302 p.

En aquest documentat estudi es posa en relació, dins d'un període que s'estén des dels anys 80 del XIX fins al 1919, la literatura dramàtica i la transformació dels costums alimentaris a Barcelona. Una relació d'aquesta mena propicia el desplegament d'un ric anecdotari, però l'autora no perd mai de vista el seu objectiu major, que és el de mostrar, a través d'ella, el procés de modernització de la ciutat. El seu assaig invoca, així, la dimensió d'estudi cultural dels escrits de tema gastronòmic d'autors com Josep Pla, Néstor Luján o Manuel Vázquez Montalbán —per citar només els de la tradició autòctona— i assenyala com a model metodològic, valuós pels seus nous enfocaments, l'obra d'Athéna-Hélène Stourna, *La cuisine à la scène. Boire et manger au théâtre du xx^e siècle* (2011). Una molt extensa navegació per publicacions periòdiques i textos teatrals (d'autors com Frederic Soler —Pitarra—, Emili Vilanova, Juli Vallmitjana o Santiago Rusiñol), així com la substància sociològica i cultural que extreu del seu tema, concedeixen a aquest llibre un lloc singular dins els estudis que s'ocupen del període esmentat. [Nota del C. de R.]

VALRIU, Caterina (2019): *L'home de les paraules*, il·lustrat per Gabriel Lisowski. Palma: Tracalics (Finis Africae), 44 p.

A través de n'Arnau i n'Aina, dos personatges de ficció, espècie de menairons que es fiquen en la vida de Mn. Alcover, Caterina Valriu, professora a la Universitat de les Illes Balears, contacontes que ha popularitzat les *Rondaies d'en Jordi des Racó* amb la gràcia narrativa de l'autor, ha teixit una història dels fets i miracles d'Antoni M. Alcover, des dels noms familiars que rebia (*Toniet, Toniotos, Tuní*), passant pels estudis al Seminari i les cartes d'enyorança adreçades a la seva família, la seva polièdrica activitat (home d'església, arquitecte, lingüista, etc.), les relacions amb figures cimeres de la cultura com Marià Aguiló, Tomàs Fortesa i Costa i Llobera, per arribar a l'eclosió refulgent del Diccionari Alcover-Moll. Coses que sabem a través dels llibres de Moll, Janer Manila o Tomeu Vidal, però que aquí són explicades amb senzillesa, amb un discurs planer, amè, atractiu, amb efluvís literaris, amerat de la gràcia del rondallista, amb esquitxos de la parla col·loquial mallorquina (*mariollos, xoquins, dois*); una obreta divulgativa, bellament il·lustrada per Gabriel Lisowski, destinada als infants, però en la qual els adults trobaran una fruïció indicible. [Nota del C. de R.]

CRÒNICA

Any Maria Antònia Salvà a Mallorca, 150è aniversari del seu naixement (2019). — El darrer trimestre del 2019 es va iniciar la commemoració del 150è aniversari del naixement de Maria Antònia Salvà i Ripoll (Palma, 1869-Llucmajor, 1958). Però el que havia d'esser un any ple d'activitats va xocar amb la pandèmia de la Covid. Per aquest motiu, l'Any Salvà va quedar mig-partit: per un costat, les accions que es varen dur a terme amb normalitat fins al mes de març del 2020; i, per un altre, alguns pocs actes que es varen poder realitzar cap al final del mateix any.

El Consell de Mallorca havia impulsat l'Any Salvà amb el lema «Pues i flors té el roserar», que volia transmetre tant l'atenció de l'escriptora envers la natura, com el seu esforç per dur a terme una obra literària en un entorn que barrava el pas de les dones a la cultura. L'Any Salvà havia de consistir en un ampli conjunt de conferències, lectures, rutes literàries, etc. per fomentar la nostra autora i el seu coneixement. Una d'aquestes activitats fou l'espectacle *Som santíssimes. Maria Antònia Salvà amb les donzelles del nou segle*, concert de Joana Abrines i Marga Rotger, que va tenir lloc a Palma i a diversos pobles de Mallorca, on també es feren algunes conferències sobre Salvà.

Però el nucli de les activitats va tenir lloc el 29 i el 30 de novembre de 2019 amb les III Jornades d'Estudis Locals de Llucmajor, la major part de les quals va estar dedicada a la presentació de treballs sobre la poeta. Les Jornades es celebraren en el Convent de Sant Bonaventura, on s'instal·là l'exposició «Maria Antònia Salvà 1869-2019», organitzada per l'ajuntament de la ciutat i per l'Obra Cultural Balear, que va estar oberta fins al 31 de gener. L'exposició —que recollia material il·lustratiu sobre la vida i l'obra de Salvà: manuscrits de poemes i cartes, fotografies, diplomes escolars, objectes personals, mobiliari, quadres i retrats, etc.— permetia conèixer amb detall aspectes molt diversos de l'escriptora.

Però sobretot ens hem de centrar en les ponències presentades a les III Jornades d'Estudis Locals de Llucmajor.¹ La Lliçó inaugural va anar a càrrec de Francesc Lladó Rotger, que parlà de «l'intercanvi epistolar com a forma de vida» en Salvà, atès que la correspondència fou la principal via que Salvà va tenir per relacionar-se amb els altres intel·lectuals de l'època. A més, s'hi presentaren quinze comunicacions. Algunes només parlaven d'aspectes referits a la possessió de sa Llapassa («Els béns etnològics de la possessió de sa Llapassa», de Celso Calviño Andreu i Joan Clar Monserrat, i «La toponímia de la possessió de sa Llapassa», dels mateixos autors amb Franc Jaume Vich) o de la posteritat de la figura i de l'obra de Salvà («Una crònica del monument dedicat a Maria Antònia Salvà: del projecte fallit de l'escultor Tomàs Vila (1959) a l'obra feta de l'arquitecte Josep Ferragut (1965)», de Miquel Pou Amengual). D'altres aprofundiren en detalls concrets de la seva biografia («L'homenatge de 1918 a Maria Antònia Salvà: el text i el context», de Jaume

1. *Actes de les III Jornades d'Estudis Locals de Llucmajor, celebrades els dies 29 i 30 de novembre de 2019.* Llucmajor: Ajuntament de Llucmajor. Consultable a: <https://www.llucmajor.org/sites/cilma_llucmajor/files/2020-11/Actes%20III%20Jornades.pdf>.

Oliver Jaume; i «Maria Antònia Salvà i la Guerra Civil», d'Antoni Vidal Nicolau), en els aspectes lingüístics («La contribució de la poesia de Maria Antònia Salvà al *Diccionari català-valencià-balear*», de Cristian Raúl Sánchez Curto; i «La dimensió fitonímica en l'obra de Maria Antònia Salvà», de Joan Veny) o en les aplicacions pedagògiques de la seva lírica («Maria Antònia Salvà: l'Escola Mallorquina a les escoles», de Rosa Garcia Miralles). Però la majoria abordà l'estudi d'algun aspecte de l'obra literària, com la relació amb la literatura de viatges («Maria Antònia Salvà, incitació al viatge», de Jaume-Bernat Adrover i Artigues) i amb la música («El *soundscape* de Maria Antònia Salvà. La poesia com a descripció de paisatges sonors», de Joan Antoni Ballester Coll), la seva presència en antologies escolars entre 1910 i 1920 («Maria Antònia Salvà i els llibres de lectura escolar», de Francina Capellà Roig), els elements autobiogràfics («Memòria i poesia: la infantesa en la mirada poètica de Maria Antònia Salvà», de Maria Antònia Perelló Femenia), la recuperació de poemes inèdits («Dos poemets publicitaris de Maria Antònia Salvà sobre el licor de palo llucmajorer», de Miquel Sbert Garau), la influència de Verdaguer («Maria Antònia Salvà i Jacint Verdaguer: una aproximació», de Margalida Tomàs) o la relació amb Frederic Mistral («Mireia, origen de la bruixa Tavèn. Entre Mistral i Salvà, entre la Provença i Mallorca», de Pau Tomàs Ramis). Sens dubte, aquest volum constitueix l'aportació més important al coneixement de la poetessa feta durant tot l'Any Salvà.

A més, entre d'altres activitats, hem de remarcar la conferència de Margalida Tomàs, «Maria Antònia Salvà (1869-1958): poesia i vida», llegida com a pregó de fires de Lluçmajor del 2020.² També la Universitat de les Illes Balears es va sumar a l'Any Salvà amb la sessió titulada «Maria Antònia Salvà: de l'escriptora a la traductora» (3-12-2020), en què participaren Maria A. Perelló, Dídac Martorell i qui signa aquesta crònica.

En resum, l'Any Salvà no fou completament erm i, tot i les «pues» de la pandèmia, fou un «roserar» que va donar algunes belles «roses».

Pere ROSSELLÓ BOVER
Universitat de les Illes Balears

Antoni M. Badia i Margarit, memòria d'un centenari (2020). — La llengua és d'antuvi un instrument d'articulació del pensament i de comunicació, però al mateix temps explica d'on venim i qui som, i ens arrela en una comunitat humana i en un territori. Per això és tan important la labor dels lingüistes i per això n'hi ha que a l'hora de triar la llengua com a objecte del seu treball científic hi associen la passió del qui integra una mirada rigorosament acadèmica i una estimació profunda, com assenyalava el Dr. Badia al discurs inaugural —el primer en català des de la fi de la Guerra Civil— del curs acadèmic 1976-77 a la Universitat de Barcelona. Vet aquí el fonament damunt del qual el professor Badia, impulsor de la represa l'any 2000 de la revista *Estudis Romànics* i Premi d'Honor de les Lletres Catalanes del 2003, va construir la seva trajectòria, que ha nodrit i inspirat la dels seus deixebles i estic convençut que esdevindrà una referència també per a les properes generacions de lingüistes.

La Generalitat, que havia concedit la Creu de Sant Jordi i la Medalla d'Or al Dr. Badia, va decidir commemorar, des dels departaments de Cultura i d'Empresa i Coneixement, el 2020 com a Any Badia i Margarit, arran del centenari del seu naixement, i en va informar les deu universitats

2. TOMÀS, Margalida (2020): *Maria Antònia Salvà (1869-1958): Poesia i vida*. Pregó de Fires 2020. Presentació de Miquel Sbert Garau. Lluçmajor: Ajuntament de Lluçmajor. Consultable a: <https://llucmajor.org/sites/cilma_llucmajor/files/2020-10/preg%C3%B3%20de%20Fires%202019%20Margalida%20Tom%C3%A0s.pdf>.